

Ett år har gått. Vid Svenska motståndsrörelsens manifestation i Uppsala 10 augusti 2013 slogs den förbipasserande Anders Henriksson blodig av nazisterna. Polisutredningen lades ner men togs upp igen efter en granskning i UNT.

”Jag minns inte om han var nazist innan jag flyttade ut, men när jag kom hem var han det definitivt.

» Henriksson på gågatan i Uppsala. I vintras granskade UNT varför polisen lagt ner utredningen av misshandeln, trots att händelsen filmades av både nazister och vittnen.

Snart kunde vi identifiera flertalet av SMR-anhängarna. De flesta var hitresta från Stockholm, men två av dem kommer från Uppsala.

Den ene är en blond och kraftig man i 25-årsåldern som vi kan kalla Anton. I skendet omedelbart före misshandeln är Anton inbegripen i en hätsk diskussion med Anders Henriksson, som säger att nazismen står för odemokratiska värderingar. Anton lutar sig framåt en aning:

– Vad är det du vet om national-socialismen som vi, som säger oss vara det, inte vet? Kan du vara snäll och utveckla det?

– Bara en liten detalj som Auschwitz–Birkenau, säger Anders, syftande på det förintelsläger där mer än en miljon människor, främst judar, mördades av nazisterna 1940–45, men blir avbruten:

– Sagorna? säger Anton, nu med ett småleende på läpparna, och kastar en snabb blick av samförstånd mot kamraterna som flockas omkring dem.

Sekunder senare inleds misshandeln. Snett bakom Anton står en gänglig man i 20-årsåldern med likgiltig blick och en fana i handen. I den här artikeln kallar vi honom Lukas. Han säger inte ett ord under meningsutbytet och tycks förhålla sig passiv under hela misshandeln, men enligt SMRs interna dokument är han ansvarig för aktionen i Uppsala.

Den här texten handlar om Anton och Lukas. Vilka är de? Hur blev de nazister och vilka följder har deras vägval fått för deras liv?

Ingen av dem tillhör SMRs ledarskikt. Men de ingår i rörelsens hårda kärna av aktivister och de har varit med tillräckligt länge för att veta vilken sorts organisation de har gett sig in i.

Det ska visa sig att de själva inte tänker ge några svar. Att porträttera personer som inte vill medverka är inte lätt. Det är inte möjligt att lägga hela pusslet, men kanske sammanfoga tillräckligt många bitar för att ge en aning om vad bilden föreställer.

En förlorad bror

– Det är som om han hade råkat ut för en hemsk olycka och dött. Ibland har jag skuldskänslor och tänker att jag hade kunnat göra något annorlunda.

Petter sitter med en tekopp framför sig vid köksbordet i sin lägenhet Uppsala. Utanför fönstret slår sommarregnet mot björkarnas lövverk. Han talar om sin lillebror Anton.

Men Anton har inte dött i någon olycka. Han lever och finns inte långt härifrån. Allt skulle kunna bli bra igen, och ändå går det inte. Brödernas olika val i livet har rest en genomskinnig vägg mellan dem.

Det finns inget särskilt tillfälle då de brutit kontakten, säger Petter. De har bara slutat ses.

Ett par gånger har de stött på varandra av en händelse, som dagen när Petter var ute för att plocka körsbär och oväntat mötte sin bror vid trädet.

– Han hjälpte mig att plocka och frågade hur läget var. Han har väl inga skäl att bråka med mig, antar jag. Kanske går han ur sin roll när han är utanför sekten.

Petter och Anton växte upp med sin mamma och pappa och en yngre bror på landet strax utanför Uppsala. Mamma Eva hade hittat sitt drömhäus i den idylliska lilla "Bullerbyn", som hon säger. Men med bolåneräntor som vid 90-talets början närmade sig 15 procent var det tidvis svårt att få ekonomin att gå ihop.

– Jag kämpade som en galning för att tjäna pengar och var stressad jämt.

Jag var en väldigt sträng mamma och ställde stora krav, samtidigt som pojkarna fick en stor frihet. I dag hade jag nog gjort annorlunda. Men jag hade ju tre barn som skulle äta, säger Eva.

Petter minns föräldrarnas uppföstran som auktoritär.

– Det var aldrig någon diskussion om varför saker och ting var på ett visst sätt. Vi skulle helt enkelt finna oss i det, säger han.

– Vi skulle vara artiga och välkammade, spela musikinstrument och gå i kyrkan. Proper var ett vanligt ord i vår familj.

Föräldrarna är tidvis politiskt aktiva, men Petter kan inte minnas att familjen någonsin pratade politik runt köksbordet. Hans eget samhällsengagemang växte i stället fram i samvaron med kompisar i tonåren. Han gick först med i Grön ungdom men drogs sedan längre åt vänster.

– Jag ogillar alla former av förtryck. Det, och miljöfrågorna, väckte mitt politiska intresse.

Efter ett stort gräl med sin mamma i gymnasiet flyttade han hemifrån och hade inte kontakt med sina föräldrar på ett helt år. När han kom hem igen förstod Petter att hans lillebror var på väg åt ett helt annat håll än han själv. På Antons rum låg en bok om den starkare rätt och i musikappen i datorn låg nationalistisk musik.

– Jag minns inte om han var nazist innan jag flyttade ut, men när jag kom hem var han det definitivt.

Petter vet inte varifrån Anton fick sina impulser. Men det kan knappast ha varit egna erfarenheter av den för nazisterna så förhatliga mångkulturen.

– Det fanns väldigt få invandrare på vår skola, säger han.

Varför blev ni så olika?

– Jag vet inte. Kanske är det två olika sätt att reagera på auktoritet. Antingen älskar man det eller också hatar man det.

UNT 18 mars

UNT 21 mars

» Vi skulle vara artiga och välkammade, spela musikinstrument och gå i kyrkan. Proper var ett vanligt ord i vår familj.

Petter, bror till nazisten Lukas

Efter att ha gått sina första sex skolor i en byskola börjar Anton högstadiet i stan. Han sätter sig på skolbussen varje morgon, men i skolan är han sällan, säger mamma Eva.

– Först fram mot jul förstod jag att han knappt hade varit där på hela hösten. Jag fick aldrig veta vad han gjorde i stället.

Sedan skolket uppbyggats börjar Anton i en specialklass på en annan skola. Nu har han högre närvaro, men bekymren tar inte slut.

I november 2003 upptäcker en polispatrull att en bil som anmälts stulen stannar för rött ljus i korsningen Tycho Hedéns väg – Fälhagsleden. Poliserna ställer sin bil framför den stulna bilen och beordrar den unge föraren att kliva ur bilen och legitimera sig. Ut kommer den då femtonårige Anton.

Polisen kan konstatera att det inte finns någon med det personnummer som anges på Antons leg. Det visar sig att någon har skrapat på den sista siffran i hans födelseår så att den ser ut som en trea i stället för en åtta.

Anton säger att han fått nyckeln till bilen på en fest och valde att köra hem eftersom det var kallt ute. Därefter har han haft bilen parkerad på en mack och kört den ett par gånger. Hans leg har ändrats av en kompis under en tågrespa till Storlien, berättar han.

Anton döms för olovlig körning och brukande av falsk urkund. Han överlämnas till vård inom socialtjänsten och får träffa en kontaktperson en kväll i veckan och varannan helg med övernattnings. Målet men insatsen är att Anton "blir bättre på att planera sitt liv, tar avstånd från kriminalitet, blir stabilare och nöjd med sig själv, har en fortsatt god närvaro i skolan och förbereder sig för gymnasiet."

Många gör dumheter i nedre tonåren utan att bli vare sig nazister eller brottslingar. Är domen ens rele- »

”I fredags låg jag hemma med mina små pojkar och myste framför tv, för pappa va på oktoberstämman och dansa polka. Den ni ;)

» vant för att förstå Antons ideologi eller de politiskt motiverade brott han ska begå längre fram?

Det går inte att veta på individnivå, men forskningen visar ett tydligt statistiskt samband; tonåringar som begår brott är mer positiva än andra till att använda politiskt våld.

Under de kommande åren ska Anton dömas för en rad brott: vapenbrott, våldsam motstånd, misshandel och skadegörelse för att nämna några. I några fall är brotten uppenbart politiskt motiverade, andra gånger är motivet mer oklart.

I den meningen är han en typisk nazist.

I rapporten "Väldsam politisk extremism", utgiven av Säpo och Brå 2009, sammanställs brottsmisstankar mot personer i extremistmiljöer under en tioårsperiod. Misstankarna om politiskt motiverade brott fördelade sig lika mellan personer i vit makt-miljön respektive den så kallade autonoma miljön. Men misstankar om "vanliga" brott, som alltså inte bedömts vara politiskt motiverade, riktades i mer än tre gånger så hög utsträckning mot vit makt-miljön som mot den autonoma miljön.

Hur värden av Anton fortlöper får vi inte veta eftersom socialtjänstens dokumentation är sekretessbelagd. Men han tar sig igenom högstadiet och börjar hösten därpå i gymnasiet, på byggprogrammet. Familjen flyttar till en grannkommun. Men Anton är sällan hemma, enligt Eva.

– Oftast sov han hos en flicka som han höll ihop med i flera år.

I tvåan på gymnasiet är han redan känd bland de autonoma på vänsterkanten, som kallar honom "den gamla Uppsala-räven". Han umgås med ett par andra unga nazister, bland dem den två år äldre ledaren för Nationalistisk front, NSF, i Uppsala.

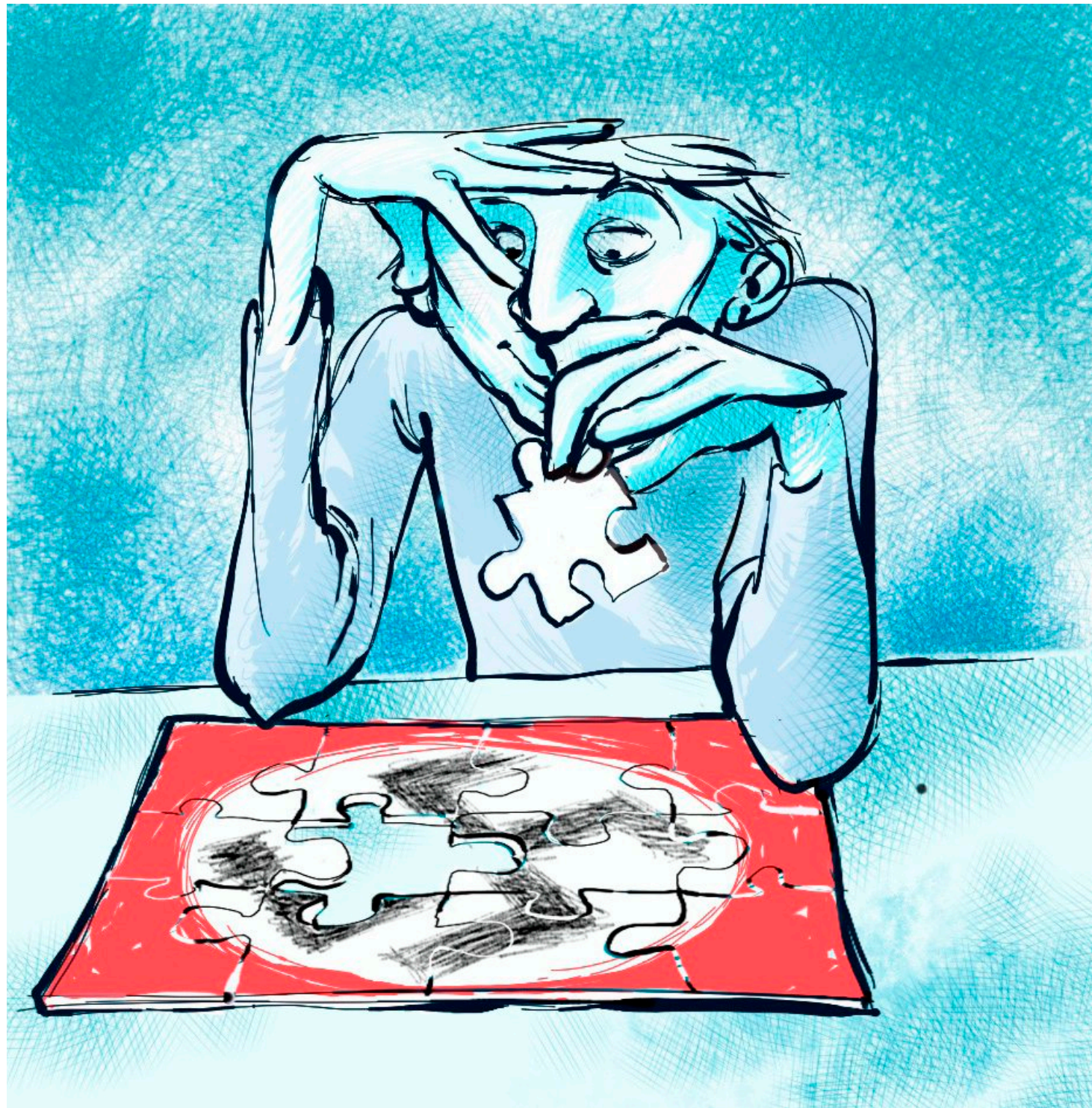
Men bekantskapen får ett blodigt slut.

Våren 2006 träffas Uppsalanazisterna på en fest i bygdegården i Skyttorp. En man som kommer dit släpps inte in eftersom han, felaktigt, pekas ut som pedofil. NSF-ledaren, som ironiskt nog själv är dömd för sexuellt utnyttjande av minderårig, börjar slå honom och sparkar honom till marken.

Två andra ansluter. De överöser honom med sparkar mot kroppen och huvudet och kastar flaskor på honom. I tingsrätten berättar mannen att det känns som en lätnad när de tillfälligt avbryter sparkandet för att kissa på honom. Enligt rätten har han tur som klarar sig utan livshotande skador.

Anton deltar inte i misshandeln. Han är i bygdegården när någon säger att hans vänner står utanför och hoppar på en killes huvud. Han springer dit. När han kommer fram har de slutat sparka mannen, som är helt blodig och har ett stort öppet sår i bakhuvudet. De säger åt Anton att låta honom ligga men han struntar i dem och frågar hur det är med honom. Han sätter sig på huk bredvid den blodige mannen och säger att hans kamrater är livsfarliga och att man ska passa sig för dem.

Några av den misshandlade mannens vänner tar hand om honom. Anton går tillbaka till bygdegården. Där inne får han en plånbok som gärningsmännen har tagit av offret i samband med misshandeln. Han tar ut ett biokort och 70

kronor i kontanter och kastar sedan plånboken över ett staket.

Morgonen därpå bråkar NSF-ledaren med sin flickvän. Anton går emellan och blir då misshandlad av sin kamrat. Det hela slutar med att NSF-ledaren och en annan av Antons kamrater döms till fängelse. Själva får han böter för häleri för att ha tagit emot den stulna plånboken.

Anton går ut byggprogrammet med minst godkänt i alla ämnen. På nyårsaftonen det året träffar han Sofia, och en månad senare är hon gravid. I september flyttar de in i en lägenhet i Tierps kommun tillsammans med Antons kompis. I oktober föds deras första barn.

Men Anton har inte slutat begå brott. En julidag cyklar en ung man vi kan kalla Erik runt i Salabacke och skrapar bort nazistiska affischer och klistermärken. Han är i färd med att skrapa bort ett klistermärke när han märker att två killar kommer bakom honom. Den ene slår honom till marken med flera slag.

När han ligger ner får han åtminstone tio sparkar mot kroppen och armarna som han håller upp för att skydda huvudet.

Ett par veckor senare ser Erik gärningsmännen i centrala Uppsala och ringer polisen som kommer till platsen. Erik pekar ut Anton och hans kamrat på hamburgerrestaurangen Max.

Anton förnekar först att han varit i stan då misshandeln skedde. Senare medger han att han gett Erik en knuff när han såg honom riva ner "nationalistisk propaganda".

Vid en husrannsakan hemma hos den nyblivne pappan hittar polisen en skarpladdad pistol, en burk med tårgas och fem burkar med pepparsprej. Anton säger att han aldrig har sett pistolen tidigare. Pepparsprejen har han eftersom han lever under hot från "en utomparlamentarisk grupp" och tårgasen är "en rolig present från en kamrat".

Först två år senare faller domen. Anton fälls för misshandel och ringa vapenbrott, men frias från åtalet om grovt vapenbrott eftersom det inte kan bevisas att pistolen tillhör honom. Han får villkorlig dom med 100 timmars samhällstjänst på ett äldreboende i Uppsala.

Efter tre inledande arbetspass dyker han aldrig mer upp på äldreboendet.

» Oftast sov han hos en flicka som han höll ihop med i flera år.

Eva

Åklagaren yrkar därför på att den villkorliga domen ska undanröjas och att Anton ska sättas i fängelse. Tingsrätten nöjer sig med en varning.

Våren 2009 kommer uppgifter på nätet om att Anton har deltagit i aktiviteter med SMR. Året därpå är han helt säkert med. På hösten flyttar Anton, Sofia och deras lille son in hos den ledande SMR-företrädaren Emil Hagberg i Upplands Väsby. Hagberg, som också han har familj, är vid den tidpunkten ansvarig utgivare för rörelsens webbplats och sitter periodvis i fängelse för att ha publicerat läsarkommentarer som hetsar mot judar och invandrare.

Paret får sitt andra barn. Sofias blogg från den här tiden ger en liten inblick i familjens liv:

"I fredags så låg jag hemma själv med mina små pojkar och myste framför tv, för pappa va på oktoberstämman och dansa polka. Den ni ;) sen igår (lördag) så va vi hemma alla och lekte handla lite och sen blev det bak."

Anton är nu mycket aktiv i SMR. Hans ansikte dyker upp i Eskilstuna, Västerås Stockholm och Uppsala – ja,